

«Akademiiia». [in Ukrainian].

10. Pasternak, T.A., Teteruk, S.P. (2022). Do pytannia kluchovykh terminiv linhvoprahmatyky [On the issue of key terms of linguopragmatics]. *Linguistics and translation studies. Movoznavstvo i perekladoznavstvo. International journal of philology. «Mizhnarodnyy filolohichnyy chasopys»* Vol. 13, 3, 5–13. <https://philologicalscience.com.ua/en/journals/tom-7-3-2022/do-pitannya-klyuchovykh-terminiv-lingvopragmatiki> [in Ukrainian].

11. Kholiavko, I.V. (2020). Naukova komunikatsiia v rusli prahmatychnoi interpretatsii [Scientific communication in the direction of pragmatic interpretation]. *Vcheni zapysky TNU imeni V. I. Vernadskoho. Serii: Filolohiia. Sotsialni komunikatsii*. Vol. 31 (70). № 2. CH.1. 84–89. https://philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2020/2_2020/part_1/17.pdf [in Ukrainian].

12. Slembrouck S., Tusting, K. (Ed.). (2019). Discourse analysis. The Routledge Handbook of Linguistic Ethnography (1st ed.). Routledge, 2019. 406 p. <https://doi.org/10.4324/9781315675824> [in English].

13. Kulyk, V. (2010). Dyskurs ukrainskykh medii: identychnosti, ideolohii, vladni stosunky [Discourse of ukrainian media: identities, ideologies, power relations]. Kyiv : Krytyka. [in Ukrainian].

14. Pryma, V.V. (2022). Dyskurs: pohliady naukovtsiv na vyznachennia poniattia [Discourse: views of scientists on the definition of the concept]. *Zakarpatski filolohichni studii*. Uzhhorod : Vydavnychiy dim «Helvetyka», issue 22. Vol. 2, 98–103. <https://dspace.uzhnu.edu.ua/items/234a0a02-958b-4f44-9e1c-6c08be02633c> [in Ukrainian].

15. Truba, H.M. (2021). Naukovyi dyskurs. Suchasne bachennia [Scientific discourse. Modern vision]. *Zbirnyk naukovykh prats «Nova filolohiia»*. 84, 242–247. <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/2015480> [in Ukrainian].

16. Selivanova, O. (2006). Suchasna linhvistyka [Modern linguistics]. Poltava : Dovkillia-K. [in Ukrainian].

17. Bekhta, T.O. (2019). Tekst i dyskurs u novitnikh paradyhmakh linhvistychnykh znan [Text and discourse in the latest paradigms of linguistic knowledge]. *Vcheni zapysky TNU imeni V.I. Vernadskoho. Serii: Filolohiia. Sotsialni komunikatsii*. Vol 30 (69), 4, 18–22. https://www.philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2019/4_2019/part_2/6.pdf [in Ukrainian].

18. Borysov, V.A. (2001). Linhvokomunikatyvnyi aspekt ukrainskoho movoznavchoho dyskursu [Linguistic-communicative aspect of Ukrainian linguistic discourse]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kharkiv. [in Ukrainian].

19. Pshenychna, L., Shevchenko, V., Shyshkina, N. Terminolohichna robota: naukovyi tekst yak dzherelo novykh znan [Terminological work: scientific text as a source of new knowledge]. https://vlp.com.ua/files/02_38.pdf [in Ukrainian].

Авторське право ©2026 автори, всі права захищено. Автори погоджуються, що ця стаття залишається у відкритому доступі на умовах Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International License.

Отримано редакцією 9.03.2026 р.
Прийнято редакцією 9.04.2026 р.
Опубліковано 29.05.2026 р.

УДК 378.011.3-051:373.3]:80

DOI: 10.31376/2410-0897-2026-2-61-78-91

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ІНТЕРАКТИВНО-МЕТОДИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ У КОНТЕКСТІ МОВНО-ЛІТЕРАТУРНОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ

Зенченко Тетяна Федорівна

кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри теорії і методики початкової освіти

Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка

e-mail: zenchenkotetyanaf@gnpu.edu.ua

ORCID ID: 0000-0003-3589-4780

У статті розкрито сутність і обґрунтовано методологічні підходи до формування інтерактивно-методичної компетентності майбутніх учителів початкових класів у контексті мовно-літературної освітньої галузі. Актуальність дослідження зумовлено сучасними трансформаціями освіти, впливом цифрового середовища й віддаленого навчання та необхідністю підготовки педагогів, здатних ефективно організувати інтерактивну навчальну взаємодію учнів. Проаналізовано парадигму визначень поняття «методологічний підхід», окреслено роль у професійній підготовці вчителя. Визначено, що провідними універсальними підходами є компетентнісний, системний та діяльнісний, які забезпечують цілісність, практичну спрямованість і результативність освітнього процесу. Обґрунтовано доцільність застосування специфічних підходів, зокрема комунікативно-діяльнісного, аксіологічного, холістичного, інтегративного, соціокультурного, інформаційно-семіотичного та ресурсного. Розкрито їх зміст, функції та значення у формуванні здатності майбутнього вчителя до проєктування й реалізації інтерактивного навчання.

Ключові слова: інтерактивно-методична компетентність, підготовка вчителів, учителі початкових класів, інтерактивні технології, методологічні підходи, компетентнісний підхід, мовно-літературна освітня галузь.

Постановка проблеми. Сучасний учень початкової школи навчається й розвивається в складних умовах воєнного стану, психологічного й емоційного навантаження, динамічного цифрового інформаційного середовища, що зумовлює особливий характер його пізнавальної діяльності, способи сприймання тексту, навчальної комунікації в різноформатному освітньому процесі та позанавчального спілкування в соціумі. Професійна підготовка майбутнього вчителя початкових класів має враховувати вплив усіх негативних факторів освітнього процесу, необхідність доцільного й гармонійного впровадження інтерактивних освітніх

технологій, які забезпечують активну участь учнів в освітньому процесі, стимулюють пізнавальну діяльність, сприяють формуванню досвіду співпраці в різних умовах, розвивають здатність до комунікації.

Трансформації початкової освіти, зумовлені компетентнісною парадигмою, цифровізацією, орієнтацією на динамічне застосування різних форм освітнього процесу, актуалізують проблему підготовки майбутніх учителів початкових класів, здатних ефективно організувати інтерактивну взаємодію учнів, зокрема й у процесі опанування мовно-літературної освітньої галузі. У цьому контексті особливої ваги набуває формування інтерактивно-методичної компетентності майбутнього вчителя початкових класів, що поєднує знання змісту навчання, володіння сучасними методиками, уміння проєктувати й реалізовувати інтерактивні технології та здатність до рефлексії власної діяльності.

Проблема визначення ефективних методологічних підходів до формування інтерактивно-методичної компетентності є однією з ключових у системі професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів. Необхідність її розв'язання зумовлено потребою інтеграції різних наукових підходів, що забезпечують цілісність, системність і практичну спрямованість освітнього процесу, зокрема в площині мовно-літературної підготовки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасній науці здійснено ґрунтовний аналіз методологічних підходів до підготовки вчителів початкових класів.

Дослідники охарактеризували низку методологічних підходів, що визначають специфіку професійної підготовки педагогів початкової ланки освіти, зокрема науковці НАПНУ М. Вашуленко, Н. Бібік, О. Савченко, О. Онопрієнко та ін. обґрунтовують важливість компетентнісного та діяльнісного підходів для підготовки майбутніх учителів початкових класів, Н. Гречаник, О. Ішутіна, І. Хижняк та ін. підкреслюють необхідність урахування системи взаємопов'язаних підходів (системний, компетентнісний, особистісно-діяльнісний / суб'єктно-діяльнісний, синергетичний, соціокультурний / культурологічний, аксіологічний). Простежуємо й інші підходи, виокремлені залежно від специфіки конкретного дослідження, зокрема холистичний (О. Бескорса [1]), праксеологічний (О. Бескорса [1], О. Семеніхіна, О. Семенов, М. Друшляк [30]), ресурсний (О. Бескорса [1], В. Лозова, С. Микитюк [16], І. Хижняк [40]), середовищний (О. Бескорса [1], Л. Петухова [20]), конструктивістський (І. Вікторенко, С. Кушнір [12]), технологічний (О. Дубасенюк [7], В. Сергеева [31], І. Хижняк [40]) тощо.

Сучасні українські дослідження професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів демонструють значну увагу до професійних компетентностей, зокрема методичної, інформаційної, комунікативної, інноваційної та інтерактивної. Академік НАПН України О. Савченко, характеризуючи результати досліджень на спеціальному методологічному семінарі в Національній Академії педагогічних наук України (2008) [27], зазначала, що «професійна компетентність педагога є якісно іншим поняттям, ніж знання і професійні уміння чи здатність до виконання окремих професійних задач. Вона є інтегрованим результатом набуття особистістю знань, умінь, навичок, індивідуального досвіду, професійної діяльності, ґрунтується на ціннісно-мотиваційних орієнтирах, що виявляються у поведінці, рефлексії», та, ураховуючи перспективність подальшого вивчення проблеми компетентнісного підходу у вищій педагогічній освіті, пропонувала науковцям звернути увагу на актуальні теоретичні і практичні аспекти дослідження якості підготовки майбутнього вчителя, зокрема «технології реалізації компетентнісного підходу у різних умовах одержання педагогічної освіти; ...<...>. інформаційно-комунікативні технології у формуванні ключових і предметних компетенцій майбутніх учителів...» [39]. Цінними в контексті формування інтерактивно-методичної галузі майбутнього вчителя початкових класів є наукові дослідження Н. Бахмат, О. Золочевської, С. Скворцової, Н. Кузнецової (методична компетентність), С. Паламар і Л. Неживої (доцільність застосування інформаційно-комунікаційних технологій у формуванні предметно-методичної компетентності майбутніх учителів), О. Волошиної, О. Корніяки, М. Морозової (інтерактивна компетентність), О. Корніяки (розглядає інтерактивну компетентність як складник комунікативної компетентності поряд із комунікативно-мовленнєвою та перцептивною, що забезпечують ефективний обмін інформацією, координацію взаємодії та встановлення міжособистісних зв'язків).

Метою дослідження є теоретичне обґрунтування та систематизація методологічних підходів до формування інтерактивно-методичної компетентності майбутніх учителів початкових класів у контексті мовно-літературної освітньої галузі.

Виклад основного матеріалу. Розглянемо методологічні підходи до формування інтерактивно-методичної компетентності майбутніх учителів початкових класів у контексті мовно-літературної освітньої галузі. Насамперед під **методологічним підходом** розуміємо:

- «вихідну концептуальну позицію дослідника, що визначає спрямованість наукового пошуку, вибір засобів пізнання та інтерпретацію одержаних результатів» [5];
- «стратегію наукового пізнання і є системою принципів, що зумовлюють відбір фактів, методів і логіку їх інтерпретації» [13];
- «спосіб організації освітнього процесу, який задає характер взаємодії його учасників і визначає вибір

форм, методів і засобів навчання» [23];

- «концептуальні орієнтири дослідження та забезпечують цілісність аналізу педагогічних явищ» [17];
- «спосіб організації пізнавальної діяльності та логіку наукового пошуку» [29].

Методологічні підходи визначають:

- «логіку відбору змісту освіти та забезпечують реалізацію компетентнісної парадигми» [15];
- орієнтири «інноваційних трансформацій у вищій педагогічній освіті» [14];
- спрямованість формування професійної компетентності вчителя, зокрема здатності до інноваційної та інтерактивної діяльності [10] та ін.

Значущою методологічною основою дослідження вважаємо компетентнісний підхід, актуальність якого визначається необхідністю підготовки вчителя, здатного до застосування знань у динамічних умовах, прийняття відповідальних рішень, інтеграції міждисциплінарного досвіду. Упровадження компетентнісного підходу в підготовці майбутніх учителів початкових класів було зумовлено сучасними викликами до забезпечення якості освіти та узгодження результатів професійної підготовки з потребами динамічного освітнього середовища, необхідністю подолання розриву між теоретичною підготовкою педагогів і реальними вимогами шкільної практики, орієнтацію освітнього процесу на досягнення конкретних, вимірюваних результатів освітньої діяльності [39].

Сутність компетентнісного підходу полягає у спрямуванні освітнього процесу передусім на формування здатності майбутнього вчителя ефективно діяти в професійних ситуаціях, інтегрувати знання, уміння, цінності та досвід. Професійна підготовка має практико-орієнтований характер, що передбачає розвиток готовності до педагогічної взаємодії, саморозвитку та безперервного навчання. Водночас компетентнісний підхід забезпечує узгодженість освітніх результатів із державними стандартами, соціально-економічними запитами суспільства, сприяє формуванню фахівця, здатного до адаптації в умовах змін і реалізації принципу навчання впродовж життя, що визначає його провідну роль у модернізації сучасної педагогічної освіти.

Теоретичні аспекти компетентнісного підходу з опертям на український і європейський досвід було розглянуто на спеціальному методологічному семінарі в Національній Академії педагогічних наук України (2008), за результатами обговорення якого педагогічній спільноті запропоновано користуватися таким визначенням: «Компетентність – це інтегрована категорія, що виражає сформовану насамперед засобами освіти здатність індивіда успішно розв'язувати загальні і специфічні проблеми як у трудовій діяльності в якості фахівців, так і в суспільному житті в якості громадян. Набори компетентностей охоплюють знання, уміння, навички, особистісні якості, необхідні для виконання індивідом економічних і соціальних функцій» [27].

Професійна компетентність педагога, на думку наукової спільноти НАПН, є якісно іншим поняттям ніж знання і професійні уміння чи здатність до виконання окремих професійних задач і розглядається як інтегрований результат набуття особистістю знань, умінь, навичок, індивідуального досвіду, професійної діяльності, ґрунтується на ціннісно-мотиваційних орієнтирах, що виявляються у поведінці, рефлексії, об'єднує його особистісний і професійний розвиток. З огляду на зазначене процес навчання виключає «передачу знань», пасивну роль студента як споживача інформації.

Науковці НАПН України в обґрунтуванні ієрархії компетентностей (ключові, базові, що виявляються в різних контекстах, загальнопредметні (галузевого значення) і предметні) покликаються на дослідження Дж. Рейвена, який побудував модель різних компетентностей і описав зазначений підхід уже в 1977 р., характеризуючи компоненти компетентностей та їх розвиток в освіті [44].

Дійсний член НАПНУ Н. Бібік аналізує розуміння компетентності як «інтегрованого результату освіти, присвоєного особистістю, що передбачає зміщення акцентів з накопичення нормативно визначених знань, умінь і навичок на розвиток умінь діяти, застосовувати досвід в проблемних умовах (коли, наприклад, неповні дані умови задачі, дефіцит інформації про щось, обмаль часу для розгорнутого пошуку відповіді, коли невідомі причиново-наслідкові зв'язки, коли не спрацьовують типові варіанти рішення тощо). Саме тоді створюються умови для включення механізмів компетентності – здатності діяти в конкретних умовах і мотивів досягати результату» [39, с. 25]. З огляду на зазначене було здійснено перекопювання курсу української мови для 4-річної початкової школи, відбулася докорінна зміна змісту і структури, вибудувалися два взаємозв'язані складники – мовленнєвий розвиток учнів і їхня мовна освіта, причому, саме в такому співвідношенні, на відміну від попередніх традиційних програм. Систему вивчення предмета спрямовано на забезпечення зв'язку мови і мовлення, мовлення і мислення, постійне тренування учнів у висловлюванні думок; «мовні знання тут – не самоціль, а засіб» [39, с. 50].

Доцільно враховувати, що сучасне оновлення змісту й методів навчання мовно-літературної освітньої галузі в початковій школі спирається на новітні здобутки лінгвістичної науки, передусім теорії тексту та психолінгвістики, яка досліджує закономірності процесів сприймання та продукування мовленнєвих висловлювань. Зазначене стало підґрунтям розвитку зв'язного мовлення школярів, яке раніше здебільшого ґрунтувалося на інтуїції, мовному чутті та наслідуванні зразка. Теорія мовленнєвої діяльності водночас

стимулювала появу нових досліджень мовленнєвого розвитку дітей різних вікових груп – від дошкільників до підлітків – її ключові положення, пов'язані з чотирма фазами побудови зв'язного висловлювання, набули широкого застосування в методиці навчання мови. Як наголошував академік НАПНУ М. Вашуленко, «взаємозв'язки в мові об'єктивні і представлені різноманітними видами і формами свого вияву. Для теорії і практики навчання української мови в початкових класах особливого значення набуває забезпечення таких міжрівневих зв'язків, які б у загальних рисах відображали живу природу мовної системи з урахуванням принципу навчально-методичної доцільності» [39, с. 51]. Необхідність відображення в навчанні живої природи мовної системи зумовлює потребу в методичних підходах та технологіях, які забезпечують інтеграцію різних мовних рівнів і сприяють розвитку мовленнєвої діяльності учнів у реальних комунікативних ситуаціях. «Перед методикою початкового навчання стоїть проблема забезпечити насамперед усвідомлення учнями комунікативної функції мови. А тому більшість мовних і мовленнєвих вправ має виконуватись саме з метою комунікації, спілкування <...> створення мовленнєвих ситуацій для побудови учнями коротких монологічних і діалогічних висловлювань і розвиток мотивації до таких висловлювань, орієнтування їх на слухача або читача, і вироблення вмінь накопичувати для цього мовний матеріал, і робота над удосконаленням власних висловлювань» [39, с.53].

У змісті початкового мовного курсу поєднано системно-описовий і комунікативно-діяльнісний підходи (із переважанням останнього) до відбору і структурування навчального матеріалу відповідно до чотирьох фаз мовленнєвих дій (орієнтування, планування, висловлювання, контроль і корекцію висловлювання), що поєднується з традиційним підходом до розвитку мовлення школярів та ґрунтується на знаннях і вміннях щодо основних мовних одиниць. Переосмислення мовно-літературної освіти учнів початкових класів у сучасних реаліях обґрунтовує необхідність якісного оновлення підготовки майбутніх учителів початкових класів, зокрема в контексті мовно-літературної освітньої галузі, що відображається в перегляді навчальних програм освітніх компонентів, здатності до ефективного інтегрування мовно-літературної освіти та мовленнєвого й соціального розвитку учнів.

З огляду на це формування інтерактивно-методичної компетентності майбутнього вчителя початкових класів у контексті мовно-літературної освітньої галузі має особливу актуальність, оскільки забезпечує здатність педагога організувати освітній процес як простір активної мовленнєвої взаємодії. Ефективна реалізація компетентнісного підходу в мовно-літературній галузі потребує від учителя володіння інтерактивними методами і технологіями, уміння моделювати комунікативні ситуації, стимулювати пізнавальну активність учнів, сприяти розвитку критичного мислення та розвитку мовлення. Інтерактивно-методична компетентність є необхідною умовою реалізації оновленого змісту мовно-літературної освіти та досягнення її ключових результатів. У межах компетентнісного підходу інтерактивно-методична компетентність розглядається як комплексне утворення, що охоплює мотиваційний, когнітивний, операційний та рефлексивний компоненти. Відповідно, підготовку майбутніх учителів початкових класів має бути спрямовано на засвоєння методик викладання мови й літератури та формування здатності їх адаптувати, аналізувати ефективність, створювати нові педагогічні рішення [28].

Академік НАПН України О. Савченко наголошувала, «що впровадження компетентнісного підходу не означає відкидання таких відомих підходів у педагогічній освіті як системний, діяльнісний, когнітивний, міждисциплінарний <...> вони певною мірою взаємодіють у процесі застосування компетентнісного підходу, який не може бути ізольованим засобом, бо передбачає глибокі, комплексні зміни у професійній підготовці майбутнього вчителя, що вимагають переосмислення цілей і результатів оновлення змісту і процесу навчання, особливо педагогічної практики, середовища ВНЗ, оцінювання якості підготовки. Ці перетворення мають бути системними, а їх результати прогнозованими і критеріально вимірюваними» [39, с. 22].

Зауважимо про сучасність й оновленість компетентнісного підходу, С. Паламар і Л. Нежива на основі компетентнісного підходу розробили сучасну методичну модель застосування доповненої реальності на уроках читання в початковій школі [18].

Одним із провідних у контексті дослідження вважаємо системний підхід, який уможливує розгляд підготовки вчителя як цілісної структури, де знання, уміння, ціннісні орієнтації та особистісні якості постають як взаємопов'язані й взаємозумовлені компоненти. Значну частину праць науковців (О. Білоус, Ю. Вінтюк, С. Гончаренко, Т. Гуменюк, О. Дубасенюк, Н. Кузьміна, О. Марущак, Т. Семенюк, С. Сисоєва та ін.) присвячено проблемі застосування системного підходу в закладах вищої освіти, зокрема й у процесі підготовки майбутніх учителів. Його суть полягає в здатності аналізувати об'єкт чи явище в розвитку, з урахуванням цілісності та взаємозв'язків між усіма його складниками. Відтак системний підхід розглядаємо як методологічну основу цілісної підготовки майбутніх учителів початкових класів до реалізації мети мовно-літературної галузі в початковій школі, що сприяє інтеграції всіх структурних компонентів освітнього процесу, забезпечує міждисциплінарність, логіку навчання, єдність теорії і практики, розвиток здатності до адаптації та професійного саморозвитку в умовах сучасної школи.

У ході дослідження здійснено аналіз різних підходів науковців щодо системного підходу як

методологічної основи підготовки майбутнього вчителя початкових класів, формування його інтерактивно-методичної компетентності вивчення, зосібна досліджень Л. Хомич (система психолого-педагогічної підготовки вчителів початкових класів) [41], В. Орехової (педагогічні умови формування трансмедійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва початкової школи на засадах «компетентнісного, аксіологічного, культурологічного, холистичного, міждисциплінарного, системно-діяльнісного підходів» [19]), О. Бескорсої (формування цифрової культури майбутніх учителів англійської мови початкової школи спирається на системний, культурологічний, холистичний, аксіологічний, особистісний, праксеологічний, ресурсний, середовищний, компетентнісний підходи [1]), І. Упатової (методична підготовка майбутніх учителів початкової школи здійснюється «на основі взаємодії історичного, інтегрованого, системного, середовищного, діяльнісного, компетентнісного, фасилітаційного та акмеологічного підходів» [36]) та ін.

Системний підхід сприяє виявленню взаємозв'язків між теоретичними знаннями та методичними навичками, між академічною підготовкою і практичним досвідом, що особливо важливо в умовах реалізації мовно-літературної освітньої галузі. За О. Біляковською, складниками досліджуваної педагогічної системи є мета, зміст, методи та форми, освітнє середовище, суб'єкти педагогічної взаємодії, системоутворювальним чинником виступає мета, яка конкретизується і деталізується в моделі майбутнього фахівця та відповідає запитам сучасного суспільства [2]. Дослідниця наголошує на інноваційному навчанні в закладах вищої освіти як структурному компоненті системи підготовки майбутніх учителів, що «має визначитися відповідно до її мети, а його методи, форми і засоби мають відображати організаційну, функціональну та інформаційну єдність означеної системи», та «на вагомій ролі освітнього середовища у процесі професійної підготовки майбутніх вчителів» [2, с. 28].

Суттєву роль у професійній підготовці відіграє освітнє середовище, яке розглядається як цілісна педагогічна система впливів і умов, що забезпечує формування особистості майбутнього вчителя, спрямовану на професійний та особистісний розвиток, і сприяє його готовності до професійної діяльності [2].

Системний підхід у контексті методики навчання мовно-літературної освітньої галузі вважають важливим методологічним засобом наукового пізнання мови, що уможливило використання принципу системності як мисленнєвої технології. На основі системного підходу досліджено питання розвитку зв'язного мовлення учнів основної і початкової ланок загальноосвітньої школи (Г. Михайловська, В. Статівка, В. Бадер та ін.); практичну реалізацію системного підходу висвітлено в дослідженнях щодо формування в молодших школярів поняття про слово у взаємозв'язку його лексичних та граматичних значень (Н. Лазаренко); збагачення словникового запасу молодших школярів синонімами (К. Пономарьова) [22]; формування лексичної компетентності (Н. Сіранчук) [32]; роботі над фразеологізмами як засобом формування культури спілкування молодших школярів (Л. Соловєць) [33].

Аналіз наукової літератури дав змогу дійти таких висновків: системний підхід розглядається як напрям методології, що досліджує об'єкт як цілісну множину елементів у сукупності відношень і зв'язків між ними, тобто розгляд об'єкта як системи. Формування інтерактивно-методичної компетентності в процесі професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів є педагогічною системою, компоненти якої – взаємозумовлені, взаємозалежні та взаємопов'язані. Водночас важливим є врахування зовнішніх зв'язків цієї системи з іншими педагогічними системами, зокрема системою професійної підготовки майбутнього вчителя початкових класів у цілому, із сучасним освітнім середовищем вищої освіти, що характеризується впровадженням інноваційних та інтерактивних технологій навчання. Особливу роль відіграє визначення системотвірних чинників, які забезпечують цілісність і узгодженість усіх компонентів, серед яких провідними є інтерактивна спрямованість навчання, діяльнісний характер освітнього процесу та орієнтація на суб'єкт-суб'єктну взаємодію.

Зауважимо, що інтерактивно-методичну компетентність майбутнього вчителя початкових класів доцільно розглядати як ієрархічно організовану систему, що включає низку взаємопов'язаних підсистем (комунікативну, методичну, технологічну, рефлексивну тощо), які в сукупності забезпечують здатність педагога ефективно проектувати й реалізовувати інтерактивне навчання. Це передбачає забезпечення цілісності, наступності та узгодженості всіх компонентів процесу формування інтерактивно-методичної компетентності в умовах фахової підготовки.

Л. Мартинець характеризує системний, особистісно орієнтований, компетентнісний, діяльнісний, середовищний, культурологічний, синергетичний, акмеологічний, андрогогічний, аксіологічний, технологічний, кваліметричний, діагностичний підходи, які взаємодоповнюють один одного, що забезпечує вибір тактики наукового дослідження, яка пов'язана з розробленням системи управління освітнім середовищем професійного розвитку вчителів у закладі загальної середньої освіти [17].

Н. Сіранчук обґрунтовує органічне поєднання компетентнісного, системного, семантичного, комунікативного, особистісно-діяльнісного, технологічного підходів, характеризуючи комунікативно-діяльнісний напрям викладання мови в початковій школі, пов'язаний з виявленням закономірностей мови як засобу людського спілкування [32, с. 83].

Зазначимо, що комунікативно-діяльнісний підхід здійснив реальний вплив на становлення методики розвитку мовлення – фактично став підґрунтям для численних праць лінгводидактів, де проаналізовано мотиви, настанови учасників комунікації, які визначають особливості мовленнєвого продукту (І. Голубовська, В. Кононенко [11], Л. Мацько), взаємозв'язок лексики, словотвору і граматики (М. Вашуленко), граматики-стилістичний аналіз тексту як засіб розвитку мовлення молодших школярів (В. Бадер), комплексний підхід до мовної підготовки майбутнього вчителя початкових класів В. Вашуленко, Г. Демидчик, В. Собко [3] та ін.

Л. Коваль і К. Петрик під час створення моделі готовності майбутніх учителів початкової школи до організації інтерактивної навчальної взаємодії учнів до методологічного блоку відносять особистісно-орієнтований, діяльнісний та компетентнісний підходи [10].

Діяльнісний підхід (та його похідні особистісно-діяльнісний, суб'єктно-діяльнісний тощо) забезпечує орієнтацію на активне включення студентів у процес пізнання, творення, комунікації, практичного застосування методичних знань та, безумовно, є засадничим під час розроблення дидактичних модулів із застосуванням інтерактивних технологій, які передбачають використання методів кооперативного навчання, проєктної діяльності, рольових ігор, дискусій, кейс-методів тощо. Згідно з позицією О. Пометун, саме діялісна орієнтація в освітньому процесі є фундаментом формування в учителя здатності діяти ефективно в реальних педагогічних ситуаціях [23].

Л. Петухова [20] характеризує особистісно-діяльнісний, системно-структурний, знаннєвий, культурологічний, особистісно-орієнтований, комплексний підходи в професійній підготовці вчителя початкових класів, обґрунтовує доцільність застосування комплексного підходу, на основі якого розробила чотирикомпонентну структуру професійної компетентності вчителя початкових класів.

С. Скворцова запровадила триєдину концепцію розуміння професійної компетентності (перший аспект – розуміння компетентності як особистісної властивості, другий – єдність теоретичної та практичної готовності вчителя, третій – здатність до ефективного вирішення педагогічних ситуацій, який акцентує увагу на діялісному характері компетентності та її прояві в конкретних професійних контекстах [35].

Особистісно-діялісний підхід у дослідженні І. Хижняк ґрунтується на організації «активної діяльності кожного здобувача освіти в процесі лінгвометодичної підготовки з урахуванням індивідуальних особливостей, що стимулює мотивований саморозвиток майбутнього педагога» [40].

Суб'єктно-діялісний підхід, виокремлений Н. Гречаник, орієнтовано на створення атмосфери довіри та співпраці для підвищення мотивації студентів [6].

Н. Лібак зауважує, що особистісно-діялісний підхід сприяє змінам у внутрішньому світі особистості та її поведінці, оскільки формує, розвиває, стимулює педагогічну свідомість педагога, уможливорюючи рефлексію і самоутвердження в професійній діяльності [15].

І. Упатова характеризує методичну підготовку майбутніх учителів початкової школи «на основі взаємодії історичного, інтегрованого, системного, середовищного, діялісного, компетентнісного, фасилітаційного та акмеологічного підходів» [36].

М. Радішевська, здійснюючи теоретичний аналіз методологічних підходів (системного, діялісного, технологічного, компетентнісного), звертається до проблеми формування інтерактивної компетентності майбутніх учителів гуманітарних спеціальностей, обґрунтовує необхідність реалізації додатково гуманістичного, особистісно орієнтованого, комунікативного та фасилітаційного підходів [26].

З огляду на дослідження М. Вашуленка [3], В. Собко [3], О. Ішутіної [8], Н. Гречаник [6], М. Радішевської [26], М. Островської [25], Н. Сіранчук [32], І. Хижняк [40] та ін. у системі методологічних підходів до формування інтерактивно-методичної компетентності майбутніх учителів початкових класів та з урахуванням досвіду емпіричних досліджень проблеми узагальнюємо методологічні підходи та виокремлюємо дві групи: **універсальні та специфічні методологічні підходи**. До **універсальних** відносимо: компетентнісний, системний та діялісний (у контексті нашого дослідження трансформується в комунікативно-діялісний, який розглядаємо як **специфічний** з огляду на застосування в мовно-літературній освітній галузі) підходи, що дає змогу потрактовувати професійну підготовку майбутнього вчителя початкових класів як цілісну, відносно визначену, дієву, керовану систему, що розвивається в напрямі до впорядкованості її компонентів.

Відтак подальші наукові розвідки орієнтовано на виокремлення та обґрунтування підходів, які є основою експериментального дослідження, спрямованого на формування інтерактивно-методичної компетентності майбутнього вчителя початкових класів, – **специфічних методологічних підходів** до формування інтерактивно-методичної компетентності вчителів початкових класів, зокрема й у контексті мовно-літературної освітньої галузі, а саме: комунікативно-діялісного, аксіологічного, холістичного, інтегративного, соціокультурного, інформаційно-семіотичного та ресурсного підходів.

Аксіологічний підхід є важливою методологічною основою сучасної педагогіки, що зосереджується на дослідженні цінностей як визначального чинника розвитку особистості та організації освітнього процесу.

Його сутність полягає в переорієнтуванні освіти від процесу передавання знань і формування компетентностей на простір становлення ціннісних орієнтацій, смислів і життєвих установок особистості.

Теоретичним підґрунтям аксіологічного підходу є аксіологія – «вчення про цінності, філософська теорія цінностей, що з'ясує якості і властивості предметів, явищ, процесів, здатних задовольняти потреби, інтереси і бажання людей <...>. Одним з перших засновників аксіології як самостійної філософської галузі був Лотце, який трактував поняття « цінності» як аналог поняття «значимість». Розвиваючи погляди Лотце, Коген трактував цінності як поняття «безумовного» (мета, моральне благо), що протистоїть досвідові, але надавав йому характеру загальності і необхідності» [37, с. 14]. У сучасному науковому дискурсі сформувалося поняття «інформаційної аксіології» (М. Кириченко [9]) як ідеології інформаційного суспільства, яка визначає цінності як смислоутворювальні засади людського буття, що впливають на спрямованість і мотивацію діяльності особистості [9, с. 186].

У контексті формування інтерактивно-методичної компетентності майбутніх учителів початкових класів аксіологічний підхід передбачає: визначення системи педагогічних та інтерактивно-методичних цінностей як основи професійної діяльності вчителя; формування в студентів ціннісного ставлення до інтерактивного навчання як до гуманістично орієнтованої освітньої практики, що забезпечує суб'єкт-суб'єктну взаємодію; усвідомлення значущості діалогу, співпраці, партнерства, взаєморозуміння та конструктивної комунікації як базових цінностей сучасного освітнього процесу.

Важливим складником є засвоєння цінностей інтерактивної педагогічної культури, етичних норм організації взаємодії в освітньому середовищі, принципів толерантності, взаємоповаги та педагогічної підтримки; розвиток аксіологічної спрямованості методичної діяльності як здатності обирати й реалізовувати інтерактивні технології навчання з урахуванням їх ціннісного потенціалу. Аксіологічний підхід передбачає формування в майбутніх учителів здатності оцінювати ефективність інтерактивних методів з огляду на їх вплив на особистісний розвиток учнів, їхні ціннісні орієнтири, мотивацію, емоційний стан та соціалізацію.

Суттєвого значення набуває формування ціннісних орієнтацій щодо організації інтерактивної освітньої діяльності, зокрема готовності до створення навчальних ситуацій, що ґрунтуються на співпраці, співтворчості та взаємній відповідальності; розвиток рефлексивного ставлення до власної педагогічної діяльності як ціннісно зумовленого процесу. Це передбачає орієнтацію на формування в учнів ключових цінностей через інтерактивні методи – поваги до думки інших, відкритості до діалогу, здатності до аргументованого висловлення позиції.

Окрім того, аксіологічний підхід спрямовує зміст професійної підготовки на інтеграцію особистісних і професійно значущих цінностей майбутніх учителів у процесі опанування інтерактивних технологій; використання ціннісно-орієнтованих методичних практик (дискусій, рольових ігор, кейс-методу, проектної діяльності), що сприяють розвитку ціннісної сфери студентів; створення ціннісного освітнього середовища, у якому інтерактивна взаємодія є засобом формування професійних умінь та ціннісних установок майбутнього педагога.

Холістичний підхід є сучасною методологічною орієнтацією в освіті, що ґрунтується на ідеї цілісності розвитку особистості, інтеграції всіх складників освітнього процесу та розглядає людину як цілісну систему, у якій когнітивні, емоційні, соціальні, духовні та діяльнісні компоненти взаємопов'язані й взаємозумовлені.

Теоретичним підґрунтям холістичного підходу є ідеї цілісності буття та розвитку, що розроблялися у філософії, психології та педагогіці. Холізм – «методологічний принцип та світоглядна концепція, що стверджують цілісність і неподільність матеріального і духовного світу», уперше запроваджений південноафриканським філософом Сметсом у 1926 р., який застосував формулу: «Ціле більше за суму його частин» [37, с. 700]. Концепцію холістичної освіти, засновану на «самоідентифікації індивіда, який пізнає сенс життя через зв'язки із суспільством і світом на основі цінностей співчуття, миру та духовності» характеризують зарубіжні дослідники (Т. Чуї [45], М. Мурдіоно, J. D. Saputro [46] та ін.). В українському науково-педагогічному просторі ідеї холістичного підходу відображено в працях В. Кременя [13] (необхідність цілісного розвитку особистості в умовах сучасної освіти); І. Беха (особистісно орієнтоване виховання як цілісний процес); О. Савченко (увага на інтеграції змісту та форм навчання в початковій школі) [28] та ін.

У педагогічному вимірі холістичний підхід передбачає орієнтацію на розвиток особистості як інтегрованої системи, у якій знання, цінності, досвід і діяльність поєднуються в єдину структуру. Освітній процес – цілісна взаємодія, спрямована на формування гармонійної, самодостатньої особистості, особлива увага – створенню освітнього середовища, яке забезпечує єдність інтелектуального, емоційного та соціального розвитку здобувачів освіти, передбачає використання інтегрованих форм навчання, діяльнісних і рефлексивних методів, забезпечення зв'язку між навчанням і реальним життям, що сприяє формуванню цілісного світогляду.

Інформаційно-семіотичний підхід у сучасному науково-педагогічному дискурсі розглядається як один із продуктивних методологічних орієнтирів, що інтегрує положення інформаційної теорії та семіотики для

дослідження процесів навчання, комунікації та смислотворення. Його застосування в підготовці майбутніх учителів початкових класів зумовлено потребою формування здатності до ефективної організації мовно-літературної освіти на засадах інтерпретації, створення та трансляції смислів у різних знакових системах.

Інформаційно-семіотичний підхід є міждисциплінарною методологією, що поєднує положення теорії інформації та семіотики і спрямований на дослідження процесів створення, передавання, інтерпретації та збереження смислів у культурі й освіті. Його сутність полягає в трактуванні будь-яких освітніх явищ як знаково-інформаційних систем, у яких знання функціонує як структурований текст культури, закодований у певних знакових формах. У межах цього підходу комунікація розглядається як складний процес смислотворення, у якому повідомлення трансформується через систему знаків та інтерпретується суб'єктом навчання.

З-поміж зарубіжних дослідників, чії ідеї стали основою інформаційно-семіотичного підходу, варто назвати Ч. Пірса, Ф. де Соссюра, Р. Барта, У. Еко, які заклали фундамент теорії знаків, семіозису та інтерпретації текстів. Їхні концепції визначають розуміння знака як єдності форми та значення, а також процесу безперервного породження смислів у комунікації. У педагогічному дискурсі ці ідеї трансформуються в аналіз освітнього середовища як системи знакових практик.

В українському науковому просторі розвиток інформаційно-семіотичного підходу пов'язаний із працями М. Кириченка, який обґрунтовує інформаційно-семіотичні виміри інформаційного суспільства та підкреслює роль знакових механізмів у пізнанні та комунікації [9]; М. Вовк, яка розглядає інформаційно-семіотичну концепцію як ефективний інструмент аналізу культурно-освітніх явищ і формування наукового мислення майбутніх фахівців [4]; С. Скуріхіна, який застосовує інформаційно-семіотичний підхід до аналізу культурних і соціальних феноменів [34]. У сучасній методиці інформаційно-семіотичний підхід набув особливої актуальності у зв'язку з розвитком інформаційного суспільства та цифрових технологій та дає змогу розглядати навчання як процес інтерпретації різних знакових систем (текстів, медіа, візуальних образів), сприяє розвитку критичного мислення, умінь аналізувати та декодувати інформацію, формує здатність до міжсеміотичного перекодування знань, забезпечує інтеграцію когнітивного, комунікативного та культурологічного вимірів освіти.

У працях сучасних українських дослідників початкової освіти, зокрема С. Паламар, Л. Неживої [18], Н. Яремчук [43], О. Фенцик [38] та ін., обґрунтовано, що освітнє середовище сучасної школи доцільно організовувати як інформаційно-освітній простір, у якому провідне місце належить процесам організації та регулювання інформаційних потоків, формування інформаційної культури суб'єктів освітнього процесу, діалогізації і комунікації.

Відтак вважаємо, що інформаційний аспект підходу пов'язаний із розглядом освітнього процесу як системи інформаційних взаємодій, у межах яких відбувається продукування, передавання, обробка та інтерпретація навчальної інформації, взаємодія і комунікація за допомогою інтерактивних освітніх платформ на засадах інтеграції змісту, технологій і суб'єктного досвіду учасників навчання. Особливу увагу в методиці навчання мовно-літературної освітньої галузі варто приділити ролі вчителя як організатора інформаційної взаємодії, у якій сучасний педагог має володіти розвиненою інтерактивно-методичною компетентністю, що передбачає здатність ефективно інтегрувати цифрові ресурси, освітні платформи та мультимедійні засоби в освітній процес, забезпечуючи його дидактичну доцільність і педагогічну результативність. У цьому аспекті інформаційний підхід тісно корелює з ідеями цифровізації освіти, упровадження інтерактивних технологій навчання, які розширюють можливості для організації суб'єкт-суб'єктної взаємодії та персоналізації освітньої траєкторії учнів.

Інтегративний підхід у контексті формування інтерактивно-методичної компетентності майбутніх учителів початкових класів доцільно розглядати як методологічну основу, що забезпечує цілісність, системність і міждисциплінарний характер професійної підготовки. Теоретичним підґрунтям інтегративного підходу є ідеї міждисциплінарності, системності та цілісності пізнання, відповідно до яких знання формується в процесі встановлення зв'язків між різними галузями науки. У цьому контексті інтеграція розглядається як процес і результат поєднання елементів освітньої системи (змістових, процесуальних, організаційних) у нову якісну цілісність на основі узагальнення та функціональності.

Сучасна освітня парадигма визначає інтеграцію як провідний принцип організації навчального процесу. Т. Підгорна та І. Твердохліб розглядають особливості методики здійснення освітнього процесу на різних етапах уроків з педагогічно виваженим використанням електронних освітніх ресурсів на засадах інтегрованого навчання [21]. Застосування інтегрованого навчання сприяє формуванню в учнів цілісної наукової картини світу, розумінню місця знань з конкретної освітньої галузі в сучасному технологічному, інформаційному, інтерактивному середовищі. Ю. Приходько пропонує методику моделювання проблемної ситуації на матеріалі окремих текстів, передбачених навчальними програмами з української літератури, що є сприятливими для формування ключових життєвих компетентностей [24].

Соціокультурний підхід орієнтує освітній процес на врахування соціального контексту, культурних смислів і комунікативної взаємодії як провідних чинників розвитку особистості. Його сутність полягає в розгляді навчання як процесу засвоєння соціального досвіду, норм і цінностей культури через активну взаємодію з іншими людьми та залучення до різних видів діяльності. Як зазначає О. Ішутіна, у підготовці майбутніх учителів початкових класів «культурологічний підхід реалізується як системна організація процесів удосконалення, самовдосконалення, розвитку та саморозвитку. Це сприяє розширенню культурного простору професійно педагогічної діяльності та забезпечує умови для творчої самореалізації освітянина» [8].

У контексті формування інтерактивно-методичної компетентності майбутніх учителів початкових класів у мовно-літературній освітній галузі соціокультурний підхід передбачає: розуміння інтерактивно-методичної компетентності як частини професійно-педагогічної культури вчителя, що формується в процесі соціальної взаємодії та опанування культурного досвіду; орієнтацію змісту підготовки на засвоєння соціокультурних знань, норм, цінностей і моделей мовленнєвої поведінки, притаманних різним комунікативним ситуаціям; формування в здобувачів вищої освіти здатності організовувати інтерактивне навчання як процес культурної комунікації, у межах якого мовлення, окрім засобу передавання інформації, є інструментом соціалізації, взаємодії; засвоєння мовно-літературних явищ як носіїв культурних кодів, традицій і цінностей, що відображають соціокультурний досвід суспільства. Важливим є формування вмінь аналізувати тексти (художні, публіцистичні, медіа), інтерпретувати їх з урахуванням історичного, національного та міжкультурного контекстів, підготовку до проектування і реалізації інтерактивних методів навчання (дискусії, рольові ігри, драматизації, колаборативні форми роботи), що моделюють реальні комунікативні ситуації та сприяють формуванню досвіду соціальної взаємодії; формування здатності до організації навчального діалогу як основи мовно-літературної освіти, розвитку культури спілкування, толерантності, поваги до різних точок зору.

Суттєвого значення має формування соціокультурної чутливості майбутніх учителів, їх готовності враховувати соціальний і культурний досвід учнів, їхні мовні практики, забезпечувати зв'язок навчання з реальним життям і соціокультурним середовищем, що враховує інтеграцію змісту мовно-літературної освіти з іншими освітніми галузями, використання текстів культури як засобу розвитку мовлення, критичного мислення та ціннісних орієнтацій учнів з урахуванням соціокультурних норм і комунікативних намірів; формування готовності до міжкультурного діалогу.

Ресурсний підхід є важливим для формування і саморозвитку професійної особистості майбутнього вчителя, оскільки передбачає актуалізацію зовнішніх освітніх можливостей і внутрішнього потенціалу суб'єкта навчання – ефективність підготовки майбутнього вчителя значною мірою зумовлюється обґрунтованим добором, поєднанням і методично доцільним використанням різноманітних ресурсів, які забезпечують організацію інтерактивної навчально-методичної діяльності. Ресурси розглядаються як сукупність умов, засобів і можливостей, що забезпечують реалізацію інтерактивних технологій навчання, сприяють формуванню методичної гнучкості, здатності до педагогічної взаємодії та творчого застосування мовно-літературного навчання.

У сучасних педагогічних дослідженнях ресурсний підхід трактується як система способів і прийомів, спрямованих на виявлення, мобілізацію та розвиток ресурсного потенціалу особистості майбутнього вчителя з метою підвищення ефективності його професійної діяльності (В. Лозова, М. Микитюк [16], О Юзик [42]), що орієнтує здобувачів освіти на усвідомлення власних можливостей, розвиток рефлексії, формування готовності до самореалізації в умовах інтерактивного освітнього середовища.

Зауважимо, що в межах ресурсного підходу доцільно виокремлювати зовнішні та внутрішні ресурси формування інтерактивно-методичної компетентності.

Зовнішні ресурси визначаються освітнім середовищем і охоплюють: навчально-методичні ресурси (підручники, методичні рекомендації, дидактичні матеріали, інтерактивні завдання, кейси, сценарії уроків); інформаційно-цифрові ресурси (освітні платформи, електронні бібліотеки, мультимедійні презентації, онлайн-курси, інтерактивні сервіси для розвитку мовлення і читання); комунікативно-організаційні ресурси (інтерактивні форми навчання: дискусії, рольові ігри, проектну діяльність, тренінги, педагогічні майстерні); предметно-змістові ресурси (твори сучасної дитячої літератури, фольклор, тексти різних жанрів як основа для організації інтерактивної роботи); освітньо-середовищні ресурси (педагогічна практика, освітні проекти, співпраця з учителями-практиками, участь у професійних спільнотах).

Внутрішні ресурси пов'язані з особистісними характеристиками майбутнього вчителя і включають: **мотиваційно-ціннісний компонент** (інтерес до мовно-літературної діяльності, використання інтерактивних технологій, орієнтація на діалогічність навчання); **когнітивний ресурс** (фундаментальні знання змісту мовно-літературної освітньої галузі, методики її викладання, розуміння принципів інтерактивного навчання); **операційно-діяльнісний ресурс** (уміння організовувати інтерактивну взаємодію, добирати методи і прийоми, моделювати навчальні ситуації); **рефлексивний ресурс** (здатність до самоаналізу, оцінювання ефективності власної педагогічної діяльності, корекції методичних дій); **емоційно-комунікативний ресурс** (готовність до співпраці, емпатія, розвиток педагогічного такту, уміння налагоджувати суб'єкт-суб'єктну взаємодію).

У контексті мовно-літературної освітньої галузі ресурсний підхід передбачає активне використання різних типів навчальних ресурсів як засобів формування інтерактивно-методичної компетентності, а саме: **текстові ресурси** (художні, публіцистичні, навчальні тексти), що слугують основою для організації діалогічного читання, інтерпретації, обговорення; **мовленнєво-комунікативні ресурси** (ситуації спілкування, дискусійні питання, інтерактивні вправи), які забезпечують розвиток усного й писемного мовлення; **цифрові освітні ресурси** (інтерактивні дошки, онлайн-платформи, сервіси для створення ментальних карт, вікторин, сторітелінгу); **методичні ресурси інтерактивного навчання** (застосування різних інтерактивних технологій залежно від форми організації освітнього процесу); **творчі ресурси** (створення власних текстів, проєктів, медіапродуктів, інсценізацій), що сприяють розвитку креативності та педагогічної ініціативності.

Реалізація ресурсного підходу передбачає створення інтерактивного діалогічного освітнього середовища, у якому майбутні вчителі мають змогу використовувати різноманітні ресурси, конструювати власні методичні продукти, апробувати їх, здійснювати рефлексію та вдосконалювати власний педагогічний досвід.

Висновки. Отже, формування інтерактивно-методичної компетентності майбутніх учителів початкових класів є складним і масштабним завданням, що ґрунтується на методологічних підходах, які становлять концептуальну основу дослідження, й умовно поділяються на дві групи: **універсальні** (компетентнісний, системний) та **специфічні** (комунікативно-діяльнісний, аксіологічний, холістичний, інтегративний соціокультурний, інформаційно-семіотичний, ресурсний). Універсальні підходи забезпечують фундаментальну підготовку майбутніх учителів початкових класів, специфічні – сфокусовані на формуванні інтерактивно-методичної компетентності в контексті мовно-літературної освітньої галузі.

Список використаної літератури

1. Бескорса О. С. Теорія і практика формування цифрової культури майбутніх учителів англійської мови початкової школи : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Слов'янськ, 2021. 617 с.
2. Біляковська О. О. Системний підхід до забезпечення якості професійної підготовки майбутніх учителів. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 5: Педагогічні науки: реалії та перспективи* : зб. наук. праць. Київ, 2019. Вип. 70. С. 27–30.
3. Вашуленко М. С. Комплексний підхід до фахової підготовки сучасного вчителя початкових класів : монографія. Глухів, 2012. 311 с.
4. Вовк М. Інформаційно-семіотична концепція культури у контексті формування системи підготовки фольклориста у класичних університетах України. *Modern Information Technologies and Innovation Methodologies of Education in Professional Training Methodology Theory Experience Problems*. 2011. 28. 237–242.
5. Гончаренко С. У. Педагогічні дослідження: методологічні поради молодим науковцям. Київ : Вентурі, 2008. 278 с.
6. Гречаник Н. І. Система формування культурологічної компетентності майбутніх учителів початкової школи у професійній підготовці : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Глухів, 2021. 45 с.
7. Дубасенюк О. А. Технологічний підхід до формування професійної майстерності майбутніх педагогів у сфері виховної роботи. *Розвиток педагогічної майстерності майбутнього педагога в умовах освітніх трансформацій* : матеріали III Всеукраїнської наук.-практ. конф., м. Глухів, 7 квітня 2023 р. Глухів, 2023. С. 119–122.
8. Ішутіна О. Є. Теоретичні і методичні засади формування медіапедагогічної компетентності майбутніх учителів початкових класів : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Слов'янськ–Дніпро, 2025. 588 с.
9. Кириченко М. Інформаційна аксіологія як вчення про цінності ідеології інформаційного суспільства. *Філософія та політологія в контексті сучасної культури*. 2017. № 1. С. 185–191.
10. Коваль Л., Петрик К. Інтерактивна навчальна взаємодія в координатах розвитку професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи : монографія. Мелітополь: Видавничий будинок Мелітопольської міської друкарні, 2021. 268 с.
11. Тенденції розвитку української лексики та граматики : колективна монографія / за ред. І. Кононенко, І. Митнік. Warszawa: Uniwersytet Warszawski, 2014. Т. 1. Ч. 1. 314 с.
12. Кушнір С. П. Зворотний зв'язок як метод реалізації конструктивістського підходу до навчальної діяльності студентів. *Педагогічні науки*. 2017. Вип. 2 (75). С. 135–139.
13. Кремень В. Г. Філософія освіти : навч. посіб. Київ : Грамота, 2008. 656 с.
14. Леонтьєва І. Екосистемний підхід як методологічний орієнтир інноваційного розвитку вищої педагогічної освіти. *Педагогічна освіта: Теорія і практика. Психологія. Педагогіка*. 2024. № 41(1). С. 21–26. DOI: <https://doi.org/10.28925/2311-2409.2024.413>.
15. Лібак Н. А. Методологічні підходи до професійної підготовки майбутніх учителів української мови та літератури. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. 2024. № 214. С. 231–235. DOI: <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2024-1-214-231-235>.
16. Лозова В. І., Микитюк С. О. Ресурсний підхід. Наукові підходи до педагогічних досліджень : колективна монографія / за заг. ред. В. І. Лозової. Харків : Вид-во Віровець А. П. «Апостроф», 2012. С. 166–187.
17. Мартиненко Л. М. Методологічні підходи до управління освітнім середовищем професійного розвитку вчителів. *Витоки педагогічної майстерності*. 2023. № 32. С. 167–173. DOI: <https://doi.org/10.33989/2075-146x.2023.32.292665>.
18. Нежива Л., Паламар С. Підготовка майбутніх учителів початкових класів до використання доповненої реальності на уроках грамотності та літературного читання. *Педагогічний дискурс*. 2021. № 33(2). С. 144–160. DOI: <https://doi.org/10.28925/2312-5829.2021.2.11>.

19. Орехова В. В. Формування трансмедійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва початкової школи : дис. ... д-ра філософії. Слов'янськ, 2021. 246 с.
20. Петухова Л. Є. Теоретико-методичні засади формування інформатичних компетентностей майбутніх учителів початкових класів : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Херсон, 2009. 564 с.
21. Підгорна Т., Твердохліб І. Особливості підготовки майбутніх учителів до впровадження інтегративного підходу в освітній процес. *Український педагогічний журнал*. DOI: <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2023-3-132-143>.
22. Пономарьова К. І. Збагачення словникового запасу молодших школярів синонімами як засіб увиразнення мовлення : автореф. дис. ... канд. пед. наук. Київ, 2002. 20 с.
23. Пометун О. І., Пироженко Л. В. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання : наук.-метод. посіб. Київ : А.С.К., 2004. 192 с.
24. Приходько О. Ю. Принципи інтеграції ключових компетентностей у концепції Нової української школи (на матеріалі мовно-літературної освітньої галузі). *Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету* : зб. наук. праць. Рівне : РДГУ, 2017. Вип. 15 (58). С.123–127.
25. Островська М. В. Педагогічна система підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування інноваційних технологій у професійній діяльності : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Берегове, 2024. 502 с.
26. Радишевська М. М. Формування інтерактивної компетентності майбутніх учителів гуманітарних спеціальностей в процесі професійної підготовки : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Житомир, 2015. 306 с.
27. Реалізація європейського досвіду компетентнісного підходу у вищій школі України : матеріали методологічного семінару. Київ : Педагогічна думка, 2009. С. 349.
28. Савченко О. Я. Компетентнісний потенціал мовно-літературної освіти в початковій школі. *Початкова школа*. 2021. № 9. С. 3–7.
29. Садовий М., Трифонова О. Методологічний підхід у наукових дослідженнях при підготовці кваліфікаційних робіт студентами природничої, технологічної та професійної галузей освіти. *Фізика та освітні технології*. 2023. № 2. С. 31–38. DOI: <https://doi.org/10.32782/pet-2022-2-5>.
30. Семеніхіна О. В., Семенов О. М., Друшляк М. Г. Формування у майбутніх учителів умінь раціонально обирати програмний засіб: праксеологічний підхід. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2018. Вип. 63. № 1. С. 230–241.
31. Сергеева В. Технологічний підхід до професійної підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів. *Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»*. 2014. Вип. 31 (3). С. 323–329.
32. Сіранчук Н. М. Формування лексичної компетентності в учнів початкових класів на уроках української мови : монографія. Київ : Центр учбової літератури, 2017. 288 с.
33. Соловець Л. О. Робота над фразеологізмами як засіб формування культури спілкування молодших школярів : автореф. дис. ... канд. пед. наук. Київ, 2004. 20 с.
34. Скуріхін С. М. Інформаційно-семіотичний підхід до розуміння правової культури : *Креативність загальнотеоретичної юриспруденції* : монографія / за ред. Ю. М. Оборотова. Одеса : Фенікс, 2015. С. 162–179.
35. Скворцова С. О. Професійна компетентність вчителя: зміст поняття. *Наука і освіта*. 2009. № 4. С. 93–96.
36. Упатова І. П. Теорія і практика методичної підготовки майбутніх учителів початкової школи : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Харків, 1999. 42 с.
37. Філософський енциклопедичний словник / за ред. В. Шинкарука. Київ : Абрис, 2002. 751 с.
38. Фенцик О. Формування готовності вчителів початкових класів до застосування цифрових технологій на уроках мовно-літературної освітньої галузі. *Міждисциплінарні виміри інновацій: від теорії до практики соціально-економічного розвитку*. С. 275–293. DOI: <https://doi.org/10.31339/978-617-7495-93-1/352.2025/275-293>.
39. Формування ключових і предметних компетентностей молодших школярів у навчальному процесі: теоретичні аспекти : Дайджест 1 / укл. О. В. Онопрієнко. Донецьк : Каштан, 2011. 98 с.
40. Хижняк І. А. Теорія і практика підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування засобів електронної лінгвометодики в професійній діяльності : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Слов'янськ, 2017. 576 с.
41. Хомич Л. О. Система психолого-педагогічної підготовки вчителя початкових класів : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Київ, 1999. 42 с.
42. Юзик О. Медіаосвіта у підготовці майбутніх учителів інформатики у Польщі: з історії становлення та впровадження. *Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка*. 2021. №169(13). С. 165–170.
43. Яремчук Н., Сениця Н. Шляхи формування віртуального освітнього простору закладу вищої освіти. *Вісник Львівського університету. Серія: педагогічна*. 2021. Вип. 35. С. 227–235. DOI: <http://dx.doi.org/10.30970/vpe.2021.35.11329>.
44. John Raven. On the Components of Competence And Their Development In Education. URL: <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/016146817707800403> (дата звернення 1.02.2026).
45. Chiu T. K F. A holistic approach to the design of artificial intelligence (AI) education for K-12 schools. *TechTrends*. 2021. Vol. 65.5. P. 796–807.
46. Saputro J. D., Murdiono M. Implementation of character education through a holistic approach to senior high school students. *International Journal of Multicultural and Multireligious Understanding*. 2020. Vol. 7(11). P. 460–470.
47. Kuznetsova H., Zenchenko T., Luchkina-Zahorodnia L., Barannyk N., Kholiavko I. Linguistic and literary educational field in the system of communicative field formation. *Multidisciplinary Science Journal*. 2023. 5. DOI: <https://doi.org/10.31893/multiscience.2023ss0505>.

GOALS AND OBJECTIVES OF THE FORMATION OF INTERACTIVE AND METHODOLOGICAL COMPETENCE OF FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHERS IN THE CONTEXT OF LANGUAGE AND LITERATURE EDUCATION

Zenchenko Tetiana

PhD (Pedagogy), Associated Professor, Department of primary education theory and methods
Olexandr Dovzhenko Hlukhiv National pedagogical university

Introduction. The article examines methodological approaches to the formation of interactive methodological competence in preservice primary school teachers within the language and literary educational domain. The study is actualized by contemporary challenges of education, including digitalization, the impact of wartime conditions, and the need to ensure effective student engagement through interactive learning. The relevance of the topic is обусловлена the transition to competency-based education, which emphasizes active learning, communication, and the integration of interactive technologies in teacher training.

Purpose. The purpose of the study is to substantiate and systematize methodological approaches to the formation of interactive methodological competence in future primary school teachers and to determine their role in ensuring effective professional training within the language and literary educational field.

Research Methods. The research is based on theoretical analysis and synthesis of pedagogical, psychological, and methodological literature, comparative analysis of scientific approaches, and generalization of existing theoretical and empirical studies on teacher education and interactive learning.

Results. The study identifies key universal methodological approaches, including competency-based, systemic, and activity-based approaches, which ensure the integrity, consistency, and practical orientation of teacher training. In addition, specific approaches are substantiated, such as communicative-activity, axiological, holistic, integrative, socio-cultural, information-semiotic, and resource-based approaches. It is proved that interactive methodological competence is a complex, multidimensional construct that includes motivational, cognitive, operational, and reflective components. The research highlights the importance of integrating methodological knowledge, values, and practical skills, as well as the ability to design and implement interactive learning environments that foster communication, critical thinking, and student engagement in language and literary education.

Originality. The originality of the study lies in the comprehensive substantiation and classification of methodological approaches to the formation of interactive methodological competence, as well as in defining its structure and role in the professional training of future primary school teachers within a modern educational context.

Conclusion. The study confirms that the formation of interactive methodological competence is a key direction in modern teacher education. Its effective development requires a combination of universal and specific methodological approaches, integration of interactive technologies, and orientation toward student-centered and communicative learning. The results can be used to improve teacher training programs in Ukraine in line with contemporary educational transformations.

Keywords: interactive and methodological competence, teacher training, primary school teachers, interactive technologies, methodological approaches, competence approach, linguistic and literary educational field.

References

1. Beskorsa, O. S. (2021). *Teoriia i praktyka formuvannia tsyfrovoy kultury maibutnikh uchyteliv anhliiskoi movy pochatkovoi shkoly* [Theory and practice of forming digital culture of future primary school English teachers]. Doctoral dissertation, Donbas State Pedagogical University, Sloviansk, Ukraine. 617 p. [in Ukrainian].
2. Biliakovska, O. O. (2019). Systemnyi pidkhid do zabezpechennia yakosti profesiinoi pidhotovky maibutnikh uchyteliv [A systematic approach to ensuring the quality of professional training of future teachers]. *Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova. Seriya 5: Pedagogichni nauky*, 70, p. 27–30. [in Ukrainian].
3. Vashulenko, M. S. (2012). *Kompleksnyi pidkhid do fakhovoi pidhotovky suchasnoho vchytelia pochatkovykh klasiv* [A comprehensive approach to the professional training of modern primary school teachers]. Hlukhiv. 311 p. [in Ukrainian].
4. Vovk, M. (2011). Informatsiino-semiotychna kontseptsiiia kultury u konteksti formuvannia systemy pidhotovky folklorysta [Information-semiotic concept of culture in the training system of folklorists]. *Modern Information Technologies and Innovation Methodologies of Education*, 28, p. 237–242.
5. Honcharenko, S. U. (2008). *Pedahohichni doslidzhennia: metodolohichni porady molodym naukovtsiam* [Pedagogical research: methodological advice for young scientists]. Kyiv: Venturi. 278 p. [in Ukrainian].
6. Hrechanyk, N. I. (2021). *Systema formuvannia kulturolohichnoi kompetentnosti maibutnikh uchyteliv pochatkovoi shkoly* [System of forming cultural competence of future primary school teachers]. Extended abstract of Doctoral dissertation, Hlukhiv. 45 p. [in Ukrainian].
7. Dubaseniuk, O. A. (2023). Tekhnolohichni pidkhid do formuvannia profesiinoi maisternosti maibutnikh pedahohiv [Technological approach to professional mastery formation]. In *Proceedings of the III All-Ukrainian scientific-practical conference* (pp. 119–122). Hlukhiv. [in Ukrainian].
8. Ishutina O. Ye. (2025). Teoretychni i metodychni zasady formuvannia mediapedahohichnoi kompetentnosti maibutnikh uchyteliv pochatkovykh klasiv: dys. ... d-ra ped. nauk: 13.00.04 – teoriia i metodyka profesiinoi osvity. Sloviansk–Dnipro. [Theoretical and methodological foundations of forming media pedagogical competence of future primary school teachers: diss. ... Doctor of Pedagogical Sciences: 13.00.04 – theory and methodology of professional education]. 588 p. [in Ukrainian].

9. Kyrychenko, M. (2017). Informatsiina aksiolohiia yak vchennia pro tsinnosti ideolohii informatsiinoho suspilstva [Information axiology as a doctrine of values of the information society]. *Philosophy and Political Science in the Context of Modern Culture*, 1, p.185–191. [in Ukrainian].
10. Koval, L., & Petryk, K. (2021). *Interaktyvna navchalna vzaiemodiia v koordynatakh profesiinoy pidhotovky maibutnykh uchyteliv pochatkovoї shkoly* [Interactive learning interaction in the professional training of future primary school teachers]. Melitopol. 268 p. [in Ukrainian].
11. Kononenko, I., Mytnik, I., et al. (2014). *Tendentsii rozvytku ukrainskoi leksyky ta hramatyky* [Trends in the development of Ukrainian lexicon and grammar]. Warsaw: University of Warsaw. 314 p.
12. Kushnir, S. P. (2017). Zvorotnyi zviazok yak metod realizatsii konstruktyvistskoho pidkhodu [Feedback as a method of implementing a constructivist approach]. *Pedagogical Sciences*, 2(75), p.135–139. [in Ukrainian].
13. Kremen, V. H. (2008). *Filosofii osvity* [Philosophy of education]. Kyiv: Hramota. 656 p. [in Ukrainian].
14. Leontieva, I. (2024). Ekosystemnyi pidkhid yak metodolohichniy orientyr [Ecosystem approach as a methodological guideline]. *Pedagogical Education*, 41(1), p. 21–26. <https://doi.org/10.28925/2311-2409.2024.413> [in Ukrainian].
15. Libak, N. A. (2024). Metodolohichni pidkhody do profesiinoy pidhotovky [Methodological approaches to professional training]. *Naukovi zapysky*, 214, p. 231–235. [in Ukrainian]. <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2024-1-214-231-235> [in Ukrainian].
16. Lozova, V. I., & Mykytiuk, S. O. (2012). Resursnyi pidkhid [Resource approach]. In *Naukovi pidkhody do pedahohichnykh doslidzhen* (pp. 166–187). Kharkiv. [in Ukrainian].
17. Martynets, L. M. (2023). Metodolohichni pidkhody do upravlinnia osvithnim seredovyschem [Methodological approaches to educational environment management]. *Vytoky pedahohichnoi maisternosti*, 32, p.167–173. <https://doi.org/10.33989/2075-146x.2023.32.292665> [in Ukrainian].
18. Nezhyva, L., & Palamar, S. (2021). Pidhotovka do vykorystannia dopovненої realnosti [Training for the use of augmented reality]. *Pedahohichniy dyskurs*, 33(2), p. 144–160. <https://doi.org/10.28925/2312-5829.2021.2.11> [in Ukrainian].
19. Oriekhova, V. V. (2021). *Formuvannia transmediinoy kompetentnosti maibutnykh uchyteliv* [Formation of transmedia competence]. PhD thesis, Sloviansk. 246 p. [in Ukrainian].
20. Petukhova, L. Ye. (2009). *Teoretyko-metodychni zasady formuvannia informatychnykh kompetentnosti* [Theoretical and methodological principles of ICT competence formation]. Doctoral dissertation, Kherson. 564 p. [in Ukrainian].
21. Pidhirna, T., & Tverdokhlib, I. (2023). Osoblyvosti pidhotovky maibutnykh uchyteliv [Features of teacher training]. *Ukrainian Pedagogical Journal*. <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2023-3-132-143> [in Ukrainian].
22. Ponomarova, K. I. (2002). *Zbahachennia slovnkovoho zapasu molodshykh shkolariv* [Vocabulary enrichment of primary school students]. Extended abstract, Kyiv. 20 p. [in Ukrainian].
23. Pometun, O. I., & Pyrozhenko, L. V. (2004). *Suchasnyi urok. Interaktyvni tekhnolohii navchannia* [Modern lesson. Interactive learning technologies]. Kyiv: A.S.K. 192 p. [in Ukrainian].
24. Prykhodko, O. Yu. (2017). Pryntsypy intehratsii kompetentnosti [Principles of competence integration]. Rivne. P. 123-127 [in Ukrainian].
25. Ostrovska, M. V. (2024). Pedahohichna systema pidhotovky maibutnykh uchyteliv pochatkovoї shkoly do zastosuvannia innovatsiinykh tekhnolohii u profesiinii diialnosti: dys. ... d-ra ped. nauk : 13.00.04. Berehovo. [Pedagogical system of preparation of future primary school teachers for the use of innovative technologies in professional activity: diss. ... Doctor of Pedagogical Sciences: 13.00.04. Berehovo]. 502 c. [in Ukrainian].
26. Radyshevska, M. M. (2015). *Formuvannia interaktyvnoy kompetentnosti maibutnykh uchyteliv* [Formation of interactive competence]. PhD dissertation, Zhytomyr. 306 p. [in Ukrainian].
27. (2009). *Realizatsiia yevropeiskoho dosvidu kompetentnisnogo pidkhodu* [Implementation of European experience of competence approach]. Kyiv: Pedahohichna dumka. 349 p. [in Ukrainian].
28. Savchenko, O. Ya. (2021). Kompetentnisnyi potentsial movnoi osvity [Competence potential of language education]. *Pochatkova shkola*, 9, p. 3–7. [in Ukrainian].
29. Sadovyi, M., & Tryfonova, O. (2023). Methodological approach in research. *Physics and Educational Technologies*, 2, p. 31–38. <https://doi.org/10.32782/pet-2022-2-5> [in Ukrainian].
30. Semenikhina, O. V., Semenoh, O. M., & Drushliak, M. H. (2018). Praxeological approach in teacher training. *Information Technologies and Learning Tools*, 63(1), p. 230–241. [in Ukrainian].
31. Serhieieva, V. (2014). Technological approach in teacher training. *Humanitarian Bulletin*, 31(3), p. 323–329. [in Ukrainian].
32. Siranchuk, N. M. (2017). *Formuvannia leksychnoy kompetentnosti* [Formation of lexical competence]. Kyiv. 288 p. [in Ukrainian].
33. Solovets, L. O. (2004). *Robota nad frazeolohizmamy* [Work on phraseological units]. Extended abstract, Kyiv. 20 p. [in Ukrainian].
34. Skurikhin, S. M. (2015). Informatsiino-semiotychnyi pidkhid [Information-semiotic approach]. Odesa. P. 162–179. [in Ukrainian].
35. Skvortsova, S. O. (2009). Professional competence of teachers. *Science and Education*, 4, p. 93–96. [in Ukrainian].
36. Uplatova, I. P. (2019). *Teoriia i praktyka metodychnoy pidhotovky* [Theory and practice of methodological training]. Doctoral dissertation, Kharkiv. 541 p. [in Ukrainian].
37. Shynkaruk, V. (Ed.). (2002). *Filosofskiy entsyklopedychnyi slovnyk* [Philosophical encyclopedic dictionary]. Kyiv: Abrys. 751 p. [in Ukrainian].
38. Fentsyk, O. (2025). Formuvannia hotovnosti vchyteliv pochatkovykh klasiv do zastosuvannia tsyfrovyykh tekhnolohii na urokakh movno-literaturnoy osvithnoi haluzi. [Digital technologies in education]. P. 275-293. DOI: <https://doi.org/10.31339/978-617-7495-93-1/352.2025/275-293> [in Ukrainian].

39. Onopriienko, O. V. (Ed.). (2011). *Formuvannia kompetentnosti uchniv* [Formation of students' competencies]. Donetsk. 98 p. [in Ukrainian].
40. Khyzhniak, I. A. (2017). *Teoriia i praktyka pidhotovky maibutnikh uchyteliv pochatkovoї shkoly do zastosuvannia zasobiv elektronnoi lnhvometodyky v profesiinii diialnosti* [Theory and practice of teacher training]. Doctoral dissertation. 576 p. [in Ukrainian].
41. Khomych, L. O. (1999). *Systema psykholoho-pedahohichnoi pidhotovky vchytelia pochatkovykh klasiv* [Psychological-pedagogical training system]. Extended abstract. 42 p. [in Ukrainian].
42. Yuzyk, O. (2021). *Mediaosvita u pidhotovtsi maibutnikh uchytyleiv informatyky u Polshchi: z istorii stanovlennia ta vprovadzhennia* [Media education in Poland. *Bulletin of Chernihiv Collegium*], 169(13), p. 165–170. [in Ukrainian].
43. Yaremchuk, N., & Senytsia, N. (2021). *Shliakhy formuvannia virtualnoho osvithnoho prostoru zakladu vyshchoї osvity* [Virtual educational space]. *Visnyk of Lviv University*, 35, 227–235. <http://dx.doi.org/10.30970/vpe.2021.35.11329> [in English].
44. Raven, J. (1977). On the components of competence. Retrieved from <https://journals.sagepub.com> [in English].
45. Chiu, T. K. F. (2021). AI education design. *TechTrends*, 65(5), p. 796–807. [in English].
46. Saputro, J. D., & Murdiono, M. (2020). Character education through holistic approach. *International Journal of Multicultural and Multireligious Understanding*, 7(11), p. 460–470. [in English].
47. Kuznetsova, H., Zenchenko, T., Luchkina-Zahorodnia, L., Barannyk, N., & Kholiavko, I. (2023). Linguistic and literary educational field in the system of communicative field formation. *Multidisciplinary Science Journal*, 5. DOI: <https://doi.org/10.31893/multiscience.2023ss0505>. [in English].

Авторське право ©2026 автори, всі права захищено. Автори погоджуються, що ця стаття залишається у відкритому доступі на умовах Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International License.

Отримано редакцією 10.04.2026 р.
Прийнято редакцією 10.05.2026 р.
Опубліковано 29.05.2026 р.

УДК 378.011.3-051:81'272

DOI: 10.31376/2410-0897-2026-2-61-91-102

СУТНІСТЬ КОМУНІКАТИВНО-МОВЛЕННСВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ

Данильченко Ірина Григорівна

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної педагогіки і психології
Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка
e-mail: irinadanulchenko1@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-5406-7062

У статті окреслено проблему формування комунікативно-мовленнєвої компетентності в майбутніх педагогів загалом, та вихователів закладів дошкільної освіти зокрема; проаналізовано дослідження науковців щодо з'ясування сутності та змісту понять «мовленнєва компетентність», «комунікативна компетентність», «комунікативно-мовленнєва компетентність». Запропоновано власне визначення поняття «комунікативно-мовленнєва компетентність майбутнього вихователя закладу дошкільної освіти», яке потрактовуємо як інтегративну, динамічну особистісно-професійну здатність майбутнього фахівця ефективно здійснювати якісну, доцільну, нормативно правильну, культурно зумовлену й педагогічно ефективну мовленнєву взаємодію з дітьми дошкільного віку, їхніми батьками та колегами на основі системи мовних, психолого-педагогічних і соціокультурних знань, сформованих мовленнєвих та рефлексійних умінь, комунікативного досвіду, ціннісних орієнтацій.

Ключові слова: компетентність, компетентнісний підхід, комунікативна компетентність, мовленнєва компетентність, комунікативно-мовленнєва компетентність, комунікативно-мовленнєва компетентність майбутнього вихователя закладу дошкільної освіти.

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку педагогічної освіти в Україні характеризується утвердженням компетентнісного підходу, який визначає нові орієнтири професійної підготовки майбутніх фахівців. У цьому контексті особливої актуальності набуває проблема формування комунікативно-мовленнєвої компетентності майбутніх педагогів загалом, та вихователів закладів дошкільної освіти зокрема, що зумовлено специфікою їхньої майбутньої професійної діяльності, спрямованої на забезпечення мовленнєвого розвитку, соціалізації та гармонійного становлення особистості дитини.

Аналіз нормативних документів України, що регламентують упровадження компетентнісного підходу у сферу освіти, засвідчує системний і послідовний характер реформування освітньої політики відповідно до європейських стандартів. Компетентнісний підхід закріплений на законодавчому рівні (закони України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про дошкільну освіту», Національна рамка кваліфікацій тощо) та деталізований у підзаконних актах, стандартах, які визначають зміст, результати та якість освіти (Концепції розвитку педагогічної освіти України, Стандарти вищої освіти України для першого (бакалаврського) рівня зі спеціальності 012 Дошкільна освіта, Професійному стандарті «Вихователь закладу дошкільної освіти», Базовому компоненті дошкільної освіти).